

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата
Емилије Николић, дипл.инж.арх.

Одлуком Наставно-научног већа Факултета бр. 01-796/2-4.3 од 23.04.2018. године, именовани смо за чланове Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата **Емилије Николић**, дипл.инж.арх., под насловом:

КОНСТРУКЦИЈА, ДЕКОНСТРУКЦИЈА И РЕКОНСТРУКЦИЈА
ВИМИНАЦИЈУМА: КОНТЕКСТ И КОНЦЕПТ

Након прегледа достављене Дисертације Комисија је сачинила следећи

РЕФЕРАТ

1. УВОД

1.1. Хронологија одобравања и израде дисертације

Емилија Николић је уписала докторске академске студије на Архитектонском факултету Универзитета у Београду школске 2010/2011. године - основна научна област истраживања *Архитектура*, ужа област истраживања *Историја и теорија архитектуре и проучавање и заштита градитељског наслеђа*.

На основу члана 98. Статута Архитектонског факултета у Београду („Сл. билтен Факултета”, бр. 105/15 - пречишћен текст и 98/14), а у вези са чланом 28. и чланом 29. Правилника о докторским студијама („Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и Одлуком Већа докторских студија Архитектонског факултета у Београду од 07. 09. 2016. године, Наставно научно веће Факултета је, на седници одржаној дана 12.09.2016. године, донело одлуку број 01-1228/2-8.17 којом је образована Комисија за оцену испуњености услова кандидаткиње Емилије Николић, дипл. инж. арх., и теме докторске дисертације,

под насловом „**Конструкција, деконструкција и реконструкција Виминацијума: контекст и концепт**”, у саставу:

- др Мирјана Ротер Благојевић, председник Комисије ванредни професор Архитектонског факултета у Београду,
- др Ана Радивојевић, члан Комисије ванредни професор Архитектонског факултета у Београду,
- др Александар Игњатовић, члан Комисије ванредни професор Архитектонског факултета у Београду,
- др Ана Никезић, члан Комисије доцент Архитектонског факултета у Београду, и
- др Миомир Кораћ, члан Комисије научни саветник Археолошког института у Београду.

На основу члана 30. Закона о високом образовању („Сл. Гласник РС”, бр 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13, 99/14, 45/15 – аутентично тумачење, 68/15 и 105/15-пречишћен текст), а у вези са чланом 100. Статута Архитектонског факултета у Београду („Сл. билтен АФ”, бр. 105/15- пречишћен текст), чланом 31. Правилника о докторским студијама Архитектонског факултета у Београду („Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и сагласности Већа научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду од 15.11.2016. године, одлука број 61206-5744/2-16, Наставно научно веће Факултета је, на седници одржаној 28.11.2016. године, донело одлуку број 01-2065/2-9.2 да се **Емилији Николић**, дипл. инж. арх., одобрава рад на теми докторске дисертације, под насловом: „**Конструкција, деконструкција и реконструкција Виминацијума: контекст и концепт**”, и да се за ментора именује проф. др Мирјана Ротер Благојевић, ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду.

Именованој је на лични захтев, одобрен продужетак рока за завршетак студија одлуком број 01-1228/2-8.22 Наставно научног већа Архитектонског факултета одржаног 19.09.2016. године за годину дана, односно до 30.09.2017. године. На захтев ментора проф.др Мирјане Ротер Благојевић, Наставно научно веће Архитектонског факултета од 26.06.2017. године доноси одлуку бр. 01-1090/2-3.18 којом се именованој продужава рок до 30.09.2018. године за одбрану докторске дисертације.

Завршену докторску дисертацију кандидаткиња је предала Већу докторских студија у априлу 2018. године.

На основу члана 101. и члана 102. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 116/17-пречишћен текст), члана 37. Правилника о докторским академским студијама („Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и Одлуке Већа докторских студија Факултета од 16.04.2018. године, Наставно-научно веће Факултета је, на седници одржаној дана 23.04.2018. године, донело одлуку број 01-796/2-4.3 да се образује Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидаткиње Емилије Николић, дипл. инж. арх., под насловом „**Конструкција, деконструкција и реконструкција Виминацијума: контекст и концепт**”, у саставу:

- др Ана Радивојевић, председник, ванредни професор Архитектонског факултета у Београду,

- др Мирјана Ротер Благојевић, ментор и члан Комисије, ванредни професор Архитектонског факултета у Београду,
- др Александар Игњатовић, члан Комисије, ванредни професор Архитектонског факултета у Београду,
- др Ана Никезић, члан Комисије, ванредни професор Архитектонског факултета у Београду, и
- др Миомир Кораћ, члан Комисије, научни саветник Археолошког института у Београду

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада научном пољу Техничко-технолошких наука, научној области *Архитектура и урбанизам*, односно ужој научној области *Историја, теорија и естетика архитектуре и визуелних уметности и очување градитељског наслеђа*, за коју је Факултет матичан. Ментор предметне дисертације је др Мирјана Ротер Благојевић, ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду.

Списак радова који квалификују проф. др Мирјану Ротер Благојевић за ментора докторске дисертације наведен је у наставку:

1. Ljubenov, B. G., Roter Blagojević, M. Disappearing of the Traditional Architecture – The Key Study of the Stara Planina Villages. In *Serbian Architectural Journal*, Vol. 8, No. 1 (2016): 43-58. (M24) ISSN 1821-3952
2. Roter Blagojević, M., Tufegdžić, A. The new technology era requirements and sustainable approach to industrial heritage renewal. In *Energy and Buildings*, Volume 115, 1 March 2016: 148–153. (M21) ISSN: 0378-7788 (JCR®/Thomson Scientific)
3. Tufegdžić, A., Roter Blagojević, M. Golden Era of Lager Breweries in the Southern Austro-Hungarian Empire. In *Industrial Archaeology Review*, 37 (2015): 33-47. (M23) ISSN: 0309-0728 (JCR®/Thomson Scientific)
4. Radivojević, A., Roter Blagojević, M., Rajčić, A.: The issue of thermal performance and protection and modernisation of traditional half-timbered (bondruk) style houses in Serbia. In *Journal of Architectural Conservation*, Volume 20, Number 3 (2014): 209-225. (M22) ISSN 1355-6207 (JCR®/Thomson Scientific)
5. Roter Blagojević, M., Milošević, G., Jadrešin-Milić R., Nikolić M.: A new life of the Ottoman fortress Ram. In *Journal of Cultural Heritage*, ed. Angelo Ferrari, Elsevier Publisher in Paris, Vol. 14, No. 3S (2013): S20-S24. (M23) ISSN 1296-2074 (JCR®/Thomson Scientific)

1.3. Биографски подаци о кандидату

Кандидаткиња Емилија Николић је Архитектонски факултет Универзитета у Београду уписала 1998. године. На четвртој години студија се определила за изборни програм *Историја и теорија архитектуре и истраживање и заштита градитељског наслеђа*. Основне академске студије завршила је 2006. године, са просечном оценом 8,17, и стекла назив дипломираног инжењера архитектуре, након одбране дипломског рада под називом „Реконструкција и доградња Народног музеја у Пожаревцу“ (ментор проф. Михаило Тимотијевић).

Докторске академске студије је уписала на Универзитету у Београду – Архитектонски факултет школске 2010/2011. године и положила све предвиђене испите с просечним

оценама, у првој години 9,86, у другој години 9,83, и оценом 10 на тематском истраживању, у трећој години.

Од 2003. године до данас члан је пројектантских тимова као аутор, пројектант и одговорни пројектант више грађевина, укључујући *Археолошки научно-истраживачки центар, Парк мамута и Реконструкцију римског амфитеатра* на археолошком налазишту Виминацијум, где је вршила и послове на пројектантском и извођачком надзору током изградње.

Од 2011. године кандидаткиња Емилија Николић запослена је као *истраживач – приправник*, односно *истраживач – сарадник*, Археолошког института у Београду, где је укључена у рад на научно-истраживачком пројекту који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, *IRS - Виминацијум, римски град и легијски војни логор - истраживање материјалне и духовне културе становништва, применом најсавременијих технологија даљинске детекције, геофизике, ГИС-а, дигитализације и 3Д визуализације* (бр. 47018), којим руководи др Миомир Кораћ.

Аутор је *Социо-економске студије археолошког налазишта Виминацијум* за потребе међународног пројекта T-PAS - Tourist Promotion of the Archaeological Sites along the route from Aquileia to Viminacium (2011–2013).

Била је члан комисије за спровођење поступка јавног увида *Просторног плана подручја посебне намене археолошког налазишта Виминацијум* (2014-2015).

Од 2012. до 2014. године била је сарадник на међународном пројекту *Danube Limes Brand (Extension of the Danube Limes – UNESCO World Heritage in the Lower Danube Area)*, а од 2011. до 2015. године је била сарадник на међународном пројекту *Open Arch - Archaeological Open Air-Museums in Europe*. Од 2016. сарадник је међународном пројекту *Archaeological Practices and Knowledge Work in the Digital Environment - COST Action ARKWORK (2016-2020)*.

Од 2012. до 2018. године, учествовала је на бројним националним и међународним конференцијама и скуповима, где је излагала на тему заштите и презентације градитељског наслеђа са посебним нагласком на археолошком налазишту Виминацијум (Србија - Београд, Нови Сад, Ваљево, Ниш, Виминацијум; Пољска – Пултуск; Грчка - Атина, Санторини; Македонија – Струмица; Румунија - Карансебеш, Баиле Херкулане, Дробета-Турну Северин; Италија - Модена, Милано - ЕХРО 2015, Кастел Мадама; Кипар – Гирне).

Поред тога, учествовала је у раду више међународних радионица из области заштите и презентације културног наслеђа, посебно археолошких налазишта, као учесник и татор: 2013. у Кремсу (Fakultät für Bildung, Kunst und Architektur, Donau-Universität Krems), Аустрија, у археолошком парку „Steinzeitpark“, Алберсдорф, Немачка, у Инсбруку, Аустрија; 2014. на Аристотел Универзитету у Солуну (Aristotle University of Thessaloniki) и археолошком налазишту Дион, Грчка, и на Гирне Америчком Универзитету (Girne American University), Гирне, Кипар; 2015. у Иберијској тврђави у Калафелу (La Ciutadella Ibérica de Calafell), Шпанија; 2016. у Кастел Мадама и Регионалном парку Виа Апија (Parco Regionale dell'Arpia Antica), Рим, Италија.

- Кандидаткиња је члан Инжењерске коморе Србије и ICOMOS-а.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација Емилије Николић под насловом „*Конструкција, деконструкција и реконструкција Виминацијума: контекст и концепт*” има укупно 719 страна, од којих су првих 12 страна (9 нумерисаних римским бројевима) пре основног текста, насловне стране на српском и енглеском језику, подаци о ментору и члановима комисије, резиме на српском и енглеском језику, предговор и садржај рада. Основни текст рада има укупно 488 страна, а након тога следи библиографија са прегледом извора и литературе (са укупно 805 цитираних библиографских јединица), наведена на 51 страни, као и попис ознака, скраћеница и симбола на 1 страни. Након тога је дато 155 табли са илустрацијама и 3 карте. Следи биографија аутора са одабраним научним радовима на 5 страна, а затим изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјава о коришћењу на укупно 3 стране.

Садржај дисертације је следећи:

Резиме са кључним речима (на српском језику)

Резиме са кључним речима (на енглеском језику)

Предговор

1.0 УВОД

1.1 Истраживачки оквир

1.1.1 Предмет и проблем истраживања

1.1.2 Научни циљеви истраживања

1.1.3 Задаци истраживања

1.1.4 Полазне хипотезе

1.1.5 Научне методе истраживања

1.2 Преглед теоријских извора и досадашњих истраживања

2.0 КОНСТРУКЦИЈА ПРОСТОРА ВИМИНАЦИЈУМА – КОНТЕКСТ НАСЛЕЂА

2.1 Природно окружење

2.2 Насељавање простора Виминацијума кроз историју

2.2.1 Преримски период

2.2.2 Римски и рановизантијски Виминацијум

2.2.3 Област Браничева у средњем веку

2.2.4 Време Османског и Аустријског царства

2.2.5 Развој простора у XIX и XX веку

2.3 Савремено доба

2.3.1 Карактеристике сеоских и градских насеља

2.3.2 Развој пољопривреде

2.3.3 Развој индустрије

2.3.4 Становништво

2.3.5 Проблем деградације животне средине

2.3.6 Културно-образовне и туристичке установе и манифестације

- 3.0 НАСЛЕЂЕ ПРОСТОРА ВИМИНАЦИЈУМА**
- 3.1 Почци истраживања и заштите наслеђа у Србији**
- 3.2 Антички Виминацијум**
 - 3.2.1 Истраживања и заштита у периоду до Другог светског рата*
 - 3.2.2 Истраживања и заштита у периоду након Другог светског рата*
 - 3.2.3 Истраживања и заштита у XXI веку*
 - 3.2.4 Грађевине античког Виминацијума*
- 3.3 Шире подручје Виминацијума**
 - 3.3.1 Природно наслеђе*
 - 3.3.2 Градитељско наслеђе*
 - 3.3.3 Нематеријално наслеђе*
- 4.0 ДЕКОНСТРУКЦИЈА НАСЛЕЂА – ДИСКОНТИНУИТЕТИ РАЗВОЈА ПРОСТОРА ВИМИНАЦИЈУМА**
- 4.1 Дисконтинуитети развоја насеља**
 - 4.1.1 Антички Виминацијум*
 - 4.1.2 Село Костолац*
 - 4.1.3 Пожаревац*
- 4.2 Разградња античког Виминацијума**
 - 4.2.1 Грађевински материјал у секундарној употреби*
 - 4.2.2 Сполије Виминацијума*
 - 4.2.3 Неовлашћена ископавања античког Виминацијума*
 - 4.2.4 Разградња античког Виминацијума услед индустријализације простора*
- 5.0 РЕКОНСТРУКЦИЈА ПРОСТОРА ВИМИНАЦИЈУМА – КОНЦЕПТ УНАПРЕЂЕЊА, ЗАШТИТЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ НАСЛЕЂА**
- 5.1 Савремени приступи заштити и презентацији културног наслеђа**
 - 5.1.1 Међународна документа из области заштите и презентације културног наслеђа*
 - 5.1.2 Очување аутентичности, интегритета и изузетне универзалне вредности наслеђа*
 - 5.1.3 Интерпретација културно-историјског наслеђа кроз различите концепте и приступе*
 - 5.1.4 Интегрисана заштита, презентација и интерпретација наслеђа кроз културни предео*
- 5.2 Анализа досадашњег приступа валоризацији, заштити и презентацији наслеђа простора Виминацијума**
 - 5.2.1 Валоризација и мере заштите културног наслеђа у Србији*
 - 5.2.2 Валоризација досадашњих приступа заштити и презентацији археолошког налазишта Виминацијум*
 - 5.2.3 Досадашњи приступи заштити и презентацији традиционалне сеоске архитектуре*
 - 5.2.4 Досадашњи приступи заштити и презентацији индустријског наслеђа*
- 5.3 Ревалоризација вредности и значаја простора Виминацијума као јединственог културног предела**
 - 5.3.1 Проблем одређивања карактера / категорије културног предела Виминацијума*

- 5.3.2 *Међусобне везе чинилаца и процеса културног предела Виминацијума*
- 5.3.3 *Границе, предеоне целине и изузетна универзална вредност културног предела Виминацијума*

5.4 Предлози за унапређење будуће заштите и презентације простора Виминацијума као јединственог културног предела

- 5.4.1 *Унапређење заштите и презентације предела кроз поштовање концепта одрживог развоја*
- 5.4.2 *Унапређење заштите и презентације предела кроз обнову његовог историјског идентитета*
- 5.4.3 *Унапређење заштите и презентације античког градитељског наслеђа у оквиру Археолошког парка Виминацијум*
- 5.4.4 *Заштита и презентација индустријског наслеђа као интегралног дела културног предела*
- 5.4.5 *Очување традиционалне вернакуларне архитектуре и сеоских центара*
- 5.4.6 *Развој туризма као основног елемента одрживог развоја и ревитализације предела*
- 5.4.7 *Унапређење заштите и презентације предела кроз учешће локалног становништва и будући утицај предела на становништво*

6.0 ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

7.0 БИБЛИОГРАФИЈА

7.1 Извори

7.2 Литература

8.0 ПОПИС ОЗНАКА, СКРАЋЕНИЦА И СИМБОЛА

9.0 ПРИЛОЗИ И ИЛУСТРАЦИЈЕ

10.0 БИОГРАФИЈА АУТОРА

Изјава о ауторству

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Изјава о коришћењу

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

Основни текст рада садржи шест поглавља, која су формулисана као: 1. *Увод*, 2. *Конструкција простора Виминацијума – контекст наслеђа*, 3. *Наслеђе простора Виминацијума*, 4. *Деконструкција наслеђа - дисконтинуитети развоја простора Виминацијума*, 5. *Реконструкција простора Виминацијума - концепт унапређења заштите и презентације наслеђа* и 6. *Закључна разматрања*.

Прво поглавље - *Увод*, садржи објашњење предмета и проблема истраживања, као и његових циљева и задатака. У њему су дефинисане хипотезе и презентоване примењене научне методе. У оквиру овог поглавља пружен је и преглед досадашњих истраживања и тумачења која се тичу теме рада.

У другом поглављу - *Конструкција простора Виминацијума – контекст наслеђа*, приказује се природни оквир, као и историјски оквир у коме се посматра предметни простор - од праисторије до савременог доба, са кључним догађајима и процесима који су обликовали простор. Посебна пажња је посвећена садашњем стању простора, односно проблему деградираних животне средине настале индустријализацијом.

Треће поглавље - *Наслеђе простора Виминацијума* даје преглед елемената наслеђа простора, са нагласком на античком Виминацијуму. У њему је приказана општа слика заштите културног наслеђа у Србији, кроз преглед институција заштите и законодавства, процес истраживања и заштите античког Виминацијума у периодима пре и после Другог светског рата, као и у 21. веку, али и остали елементи наслеђа простора – природно, градитељско (античка насеља и утврђења, средњовековна утврђења и градови, сакрални споменици и култна места, сеоска насеља и традиционална архитектура, градска насеља и индустријско наслеђе) и нематеријално наслеђе.

У четвртном поглављу - *Деконструкција наслеђа - дисконтинуитети развоја простора Виминацијума* се приказују процеси деконструкције простора, а кроз преглед развоја насеља из више историјских периода, и више врста разградње простора – кроз одношење грађевинског материјала и његову употребу у другим грађевинама, неовлашћена ископавања археолошких налазишта и разградњу читавог простора услед интензивне индустријализације у 21. веку.

У петом поглављу - *Реконструкција простора Виминацијума - концепт унапређења заштите и презентације наслеђа*, а кроз приказ теоријских и практичних приступа валоризацији, заштити и презентацији наслеђа (међународна документа и теоријски ставови), са нагласком на очувању аутентичности споменика у контексту уништења и обнове, начинима интерпретације културног наслеђа, долази се до важне анализе дефинисања културних предела. Затим се врши анализа досадашњег приступа валоризацији, заштити и презентацији наслеђа простора Виминацијума, а кроз археолошко налазиште Виминацијум, традиционалну и индустријску архитектуру. Кроз ревалоризацију вредности и значаја простора Виминацијума као јединственог културног предела се одређује карактер културног предела, приказују међусобне везе елемената предела и одређују предеоне целине у складу са теоријама културних предела. Након овога следе предлози за унапређење досадашње заштите и презентације простора, а кроз поштовање концепта одрживог развоја, обнову историјског идентитета предела, различите начине презентације градитељског наслеђа античког Виминацијума, индустријског наслеђа, традиционалне архитектуре и сеоских центара, као и развој туризма уз нагласак на концепту путева културе.

Шесто поглавље – *Закључна разматрања*, садржи закључке проистекле из научног истраживања, врши се оцена полазних хипотеза, оправданост истраживања, као и испуњености циљева и задатака истраживања. Такође, постављају се могући правци даљег продубљавања истраживања разматране теме везане за заштиту и презентацију културног наслеђа кроз концепт културног предела, као практичне примене резултата истраживања у теорији и пракси заштите градитељског наслеђа у Србији.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

На првом месту, савременост овог истраживања огледа се у приступу анализи културног наслеђа кроз концепт културног предела, који у савременим доктринама заштите и одрживости наслеђа данас заузима једно од најзначајнијих места. Овај приступ доприноси усаглашеној валоризацији античког, традиционалног и савременог наслеђа, односно као потенцијално вредно наслеђе обухвата и индустријско из XIX и XX века, које је до сада, углавном, у Србији занемаривано, док је у свету високо вредновано и укључено у савремене процесе оживљавања и развоја историјских подручја.

Истраживање је усредсређено и на прожимање елемената материјалног наслеђа са нематеријалним, што се очитује кроз све историјске периоде. На тај начин, савремени развој и елементи простора повезују са традиционалним карактеристикама и праксама које су део нематеријалног наслеђа.

Дисертација доноси по први пут обједињен преглед историјског и друштвеног развоја ширег простора око античког Виминацијума од праисторије до данас, а кроз међусобне везе његових чинилаца и друштвених процеса.

Такође, поједини природни, материјални и нематеријални елементи културног предела Виминацијума се у овој дисертацији по први пут валоризују и дефинишу као културно наслеђе, те се одређују чиниоци и границе овог културног предела.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Информације потребне за рад су добијене анализом извора и литературе, али и теренским истраживањем које је обухватило како непосредно сагледавање простора, тако разговор са онима који предметни простор стварају, односно становништвом, запосленима у области индустрије и научним истраживачима.

У раду је коришћена обимна литература, примарни и секундарни извори, али и извори доступни на интернету. Истраживање је засновано на литератури и изворима који се односе на више тема које рад разматра, а то су елементи културног - материјалног и нематеријалног и природног наслеђа ширег простора античког Виминацијума, њихов настанак и развој кроз историју у оквиру стварања, разградње и обнове простора, односно његове конструкције, деконструкције и реконструкције, али и њихов међусобни однос на коме се заснива концепт културног предела, увек посматрано кроз друштвени контекст, уз валоризацију на основу постојећих теоретских ставова и међународне доктрине заштите наслеђа.

Преглед библиографских јединица указује на то да је кандидаткиња упозната са савременим теоријским расправама и резултатима који се тичу поменутих тема, као и са кључним примерима који се тичу проблематике коју истражује, као и да на одговарајући начин користи и тумачи изворе приликом аргументације својих ставова.

Најзначајнији извори и литература коришћени у истраживању, а према специфичним тематским оквирима, су следећи:

Природно окружење и насељавање простора Виминацијума кроз историју:

- Анђелковић, В. (ур.) (2010)** *140 година рудника Костолац 1870-2010*. Костолац: ПД ТЕ-КО Костолац
- Архитектонски факултет (2015)** План генералне регулације Костолаца, књига II : Документациона основа (*Службени гласник Града Пожареваца, бр.6/2015*)
- Бојанић, Д. (1986)** Пожаревац у XVI веку и Бали-бег Јахјапашевић, *Историјски часопис* XXXII (1985), стр. 49-77.
- Влашковић, Р., Славковић, М. (1917)** Светло с велике реке, у Марковић, С. (ур.) *Здружено електропривредно предузеће Србије – Индустијско енергетски комбинат Костолац 1870-1970*. Костолац: Одбор за прославу сто година рудника и 25 година термоелектрана ИЕК-Костолац, стр. 115-130.
- Вучетић, М. (2010)** *Из историје српских угљенокопа: Јаме костолачког мајдана*. Београд: ЈП Електропривреда Србије, 2010.
- Град Пожаревац (2017)** *Стратегија одрживог развоја Града Пожареваца 2017-2022. године*
- Гроздановић, С. (2014)** Природни споменици Браничевског округа, *Браничевски гласник*, 9, стр. 253-266.
- Динић, М. (1958)** *Браничево у средњем веку*. Пожаревац: Народни универзитет у Пожаревцу.
- Институт за архитектуру и урбанизам Србије (2012)** Просторни план подручја Града Пожареваца, Књига 1. Стратешки документ (*Службени гласник Града Пожареваца, бр.10/2012*)
- Институт за архитектуру и урбанизам Србије (2012)** Просторни план подручја Града Пожареваца, Књига 2. Правила изградње и правила уређења (*Службени гласник Града Пожареваца, бр.10/2012*)
- Институт за архитектуру и урбанизам Србије (2013)** Просторни план подручја посебне намене костолачког угљеног басена, Књига 3. Стратешка процена утицаја просторног плана на животну средину (*Службени гласник РС, 1/2013*)
- Јовановић, П., Паклар, Д., Ћосић, С. (1971)**, 26 милиона тона, у Марковић, С. (ур.) *Здружено електропривредно предузеће Србије – Индустијско енергетски комбинат Костолац 1870-1970*. Костолац: Одбор за прославу сто година рудника и 25 година термоелектрана ИЕК-Костолац, стр. 93-114.
- Крстић, А. (2011)** Пад Србије из угла освајача: Ашикпашазаде и Дурсун-бег, у Спремић, М. (ур.) *Пад Српске деспотовине 1459. године*. Београд: САНУ, одељење историјских наука, стр. 303-320.
- Кузман, С., Степановић, М., Миљковић, Ђ. (2009)** Геолошко-геоморфолошке карактеристике Стига, *Зборник радова Департамента за географију, туризам и хотелијерство*, 38/2009, стр. 5-19
- Миладиновић, М. (1928)** Пожаревачка Морава. Београд: Српска краљевска академија
- Миленковић, М., Протић, Ж. (1936)** *Природне лепоте и богатство Поморавља, Стига, браничева, Звижда и Хомоља*. Београд: Удружење Пожаревљана.
- Миљковић, Е., Крстић, А. (2007)** *Браничево у XV веку. Историјско-географска студија*. Пожаревац: Народни музеј Пожаревац.
- Mirković, M. (1968)** *Rimski gradovi na Dunavu u Gornjoj Meziji*. Beograd: Arheološko društvo Jugoslavije.
- Пантелић, Д. (1948)**, Увод у Попис пограничних нахија Србије после Пожаревачког мира, у *Споменик*, XCVI, други разред 75, стр. 5-41
- Пејић, Б., Јаношевић, Д. (1971)** Беочуг столећа, у Марковић, С. (ур.) *Здружено електропривредно предузеће Србије – Индустијско енергетски комбинат*

- Костолац 1870-1970*. Костолац: Одбор за прославу сто година рудника и 25 година термоелектрана ИЕК-Костолац, стр. 57-74.
- Поповић, М., Иванишевић, В. (1988)** Град Браничево у средњем веку, *Старинар*, XXIX, стр. 125-179.
- Републички завод за статистику (2011)** *Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији 2011: Први резултати*
- Симић, В. (1971)** Две трећине века, у Марковић, С. (ур.) *Здружено електропривредно предузеће Србије – Индустрijско енергетски комбинат Костолац 1870-1970*. Костолац: Одбор за прославу сто година рудника и 25 година термоелектрана ИЕК-Костолац, стр. 75-76.
- Stojaković, M. (1987)** *Bраниčevski teŝter: Poimenični popis pokrajine Bраниčevo iz 1467. godine*. Beograd: Istorijски institut.

Истраживања античког Виминацијума и његова досадашња заштита:

- Валтровић, М. (1884)** Откопавања у Костолцу, *Старинар* 1, 1-4. део, 1884, 3-142.
- Васић, М. (1903)** Извештај Српској Краљ. Академији Наука о ископавању у Костоцу у год. 1902, *Годишњак Српске Краљевске Академије*, XVI (1902)/1903, стр. 201-228.
- Golubović, S., Mrđić, N. (2011)** Territory of Roman Viminacium from Celtic to Slavic Tribes, *Anodos – Studies of the Ancient World*, 10/2010, 117-125.
- Danković, I. (2015)** Route of the Eastern Road of Viminacium, u Vagalinski, L., Sharankov, N. (ur.) *Limes XXII - Proceedings of the 22nd International Congress of Roman Frontier Studies Ruse, Bulgaria, September 2012 (Bulletin of the National Archaeological Institute XLII, 2015)*. Sofia: National Archaeological Institute 2015, str. 557-562.
- Зотовић, Љ. (1986)** Јужне некрополе Виминација и погребни обреди, *Viminacium* 1, стр. 41-60.
- Јордовић, Ч. (1995)** Грнчарски и цигларски центар у Виминацијуму, *Саопштења*, XXVI, str. 95-106.
- Каниц, Ф. (1989)** *Србија: Земља и становништво од римског доба до краја XIX века*, прва књига. Београд: Српска књижевна задруга.
- Кораћ, М., Golubović, S. (2009)** *Viminacium. Više globalja, tom 2*. Belgrade: Archaeological Institute Belgrade
- Милошевић, Г. (2006)** *Архитектура гробница у римским централнобалканским провинцијама од IV до VI века*. Необјављена докторска дисертација, одбрањена на Архитектонском факултету Универзитета у Београду.
- Мрђић, Н. (2009)** *Топографија и урбанизација Виминацијума*, магистарска теза одбрањена на Филозофском факултету Универзитета у Београду.
- Mrđić, N., Jovičić, M. (2012)** Istraživanje antičkog naselja na lokalitetu Nad Klepečkom u 2011. godini, u Bikić, V., Golubović, S., Antonović, D. (ur.) *Arheologija u Srbiji: projekti Arheološkog instituta u 2011. godini*, str. 50-54
- Одлука (2009)** Одлука о утврђивању локалитета Виминацијум у атару села Стари Костолац за археолошко налазиште, *Службени гласник РС*, 102/2009
- Поповић, В. (1967)** Увод у топографију Виминацијума, *Старинар*, XVIII/1967, стр. 29-49.
- Републичка агенција за просторно планирање (2015)** Просторни план подручја посебне намене археолошког налазишта Виминацијум, *Службени гласник РС*, 14/2015
- Спасић-Ђурић, Д. (2015)** *Град Виминацијум*. Пожаревац: Народни музеј.

Wilson Jones, M. (2009) *Principles of Roman Architecture*. New Haven and London: Yale University Press

Градитељско наслеђе ширег подручја Виминацијума:

- Бојковић, Г., Ђокић, Н. (2016)** *Средњовековне цркве и манастири у Браничеву по српским и аустријским пописима из XVIII века*. Пожаревац: Народни музеј Пожаревац.
- Јоцовић, Н. (1997)** Заштита непокретних културних добара Подунавског региона – Остварења и тежње 1972 – 1997, у Јоцовић, Н. (ур.) *Споменици Смедеревља и Браничева 1*. Смедерево: Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево, стр. 9-44.
- Касалица, В. (1997)** Црквени споменици из XIX века на подручју Подунавског и Браничевског округа, у Јоцовић, Н. (ур.) *Споменици Смедеревља и Браничева 1*. Смедерево: Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево, стр. 47-53
- Кнежевић, Б. (1989)** Манастири у Браничеву према турском попису из 1467. године, *Саопштења*, XX – XXI/1988-1989, стр. 197-209.
- Куленовић, Р. (2010)** *Индустријско наслеђе Београда*. Београд: Музеј науке и технике
- Максимовић, В. (1938)** *Urbanizam u Srbiji*. Beograd: Đorđe V. Anđelković
- Манојловић (2011) (ур.)** Двор и породица књаза Милоша у Пожаревцу 1825-1839. Пожаревац: Историјски архив Пожаревац.
- Марић, И. (2003)** Савремена интерпретација традиционалних архитектонских образаца у сеоској архитектури, *Архитектура и урбанизам*, 12/13, стр. 25-37.
- Пешић-Максимовић, Н. (1984)** *Споменичке вредности сеоских центара у Србији*. Београд: Републички завод за заштиту споменика културе.
- Радовановић, Д. (1997)** Археолошка налазишта са сакралним садржајем на подручју Подунавског и Браничевског округа, *Споменици Смедеревља и Браничева, 1*, стр. 235-256.
- Републички завод за заштиту споменика културе Смедерево**, „Културна добра“, <http://spomenicikulture.org.rs/sr/kulturna-dobra/sva>
- Симић, Г., Симић, З. (1984)** ГрадРам, *Саопштења*, XVI, стр. 31-55.
- Спасић-Ђурић, Д. (2012)** Прилог проучавању историје рударства у Костолцу, *Мајдан*, 2/2012, стр.1-9.
- Фелдић, Д. (1971)** Домови и људи, у Марковић, С. (ур.) *Здружено електропривредно предузеће Србије – Индустијско енергетски комбинат Костолац 1870-1970*. Костолац: Одбор за прославу сто година рудника и 25 година термоелектрана ИЕК-Костолац, стр. 209-230.

Нематеријално наслеђе ширег подручја Виминацијума:

- Влаховић, П. (1998)** Етнички процеси и етничка симбиоза становништва североисточне Србије, у Пантелић, Н. (ур.) *Етнички односи Срба са другим наордима и етничким заједницама*. Београд: Етнографски институт САНУ, стр. 95-106.
- Ђокић, Д. (1986)** Запис као култно дрво у Старом Костолцу, *Viminacium 1*, стр. 151-177.
- Ђокић, Д. (2000)** Етно-парк на Тулби – музеј народног градитељства округа Браничевског, *Гласник Етнографског института САНУ*, XLIX, стр. 231-236.

- Ђокић, Д., Јацановић Д. (1992)** *Топографска грађа Стуга, Viminacium*, 7, стр. 61-110.
- Зечевић, С.(1973)** Заветина у североисточној Србији, *Гласник Етнографског музеја у Београду*, 36, стр. 43-67
- Зечевић, С. (1981)** *Митска бића српских предања*. Београд: Вук Караџић.
- Κουμαριανου, Μ. (2007)** Cursed sites and cursed practices, treasure hunting at haunted places: A case study from Greece, *Glasnik Etnografskog instituta SANU*, 55/1, стр. 171-192.
- Paikkala (2009)** Places, Names & Stories - A Pilot Project on Geographical Names in Finland, u Jordan, P., Bergmann, H., Cheetham, C. i Hausner, I. (ur.) *Geographical Names as a Part of the Cultural Heritage (Wiener Schriften zur Geographie und Kartographie, vol. 18)*. Wien: Institut für Geographie und Regionalforschung, стр. 75-80.
- Толстој, С.М., Раденковић, Љ. (2001)** *Словенска митологија, енциклопедијски речник*. Београд: Zeptr Book World.

Историјски развој насеља и деконструкције:

- Borca, F. (2000)** Towns and Marshes in the Ancient World, u Hope, V. M., Marshall, E. (ur.) *Death and Disease in the Ancient City*. London and New York: Routledge, стр. 74-84.
- Dimitrijević, M. (bez godine izdanja)** *Statičko konstruktivni problemi u zaštiti graditeljskog nasleđa*. Београд: Архитектонски факултет.
- Jones, S. (2010)** 'Sorting stones': Monuments, Memory and Resistance in the Scottish Highlands, u Beaudry, M.C., Symonds, J. (ur.) *Interpreting the early modern world: Transatlantic perspectives*. Berlin: Springer, стр. 113-139
- Kinney, D. (2001)** Roman Architectural Spolia, *Proceedings of the American Philosophical Society*, 145/2, стр. 138-161.
- Magli, G. (2008)** On the Orientation of Roman Towns in Italy, *Oxford Journal of Archaeology*, 27/1, стр. 63-71.
- Milosavljević, Lj. (2010)** *Baština i kriminal: Seljak kao nadri-arheolog*. Етноантрополошки проблеми. еМонографије. Књига прва. Београд: Универзитет у Београду – Филозофски факултет, Одељење за етнологију и антропологију.
- Ненадовић, С. (1974)** Пресељавање непокретних споменика архитектуре. Метод спасавања или нужно зло? у *Зборник заштите споменика културе*, стр. 15-20.
- Saradi, H.(1997)** The Use of Ancient Spolia in Byzantine Monuments: The Archaeological and Literary Evidence, *International Journal of the Classical Tradition*, Vol. 3, No. 4, стр. 395-423
- Snively, C. S. (2009)** The Fates of Balkan Cities in Late Antiquity: Recent Views, u Rakocija, M. (ur.) Ниш и Византија: Зборник радова VII / Niš & Byzantium: The Collection of Scientific Works. Niš: Grad Niš, Универзитет у Нишу и НКС, стр. 37-44.
- Спасић, Н., Стојановић, Б., Николић, М (2009)** Конфликти и ограничења у просторном развоју рударских басена. *Архитектура и урбанизам*, 27/09. стр. 20-34.
- Спасић-Ђурић, Д. (2012)** Утицај рударства и енергетике на археолошке локалитете у регији Костолца, *Зборник радова Високе Техничке школе Пожаревац*, 1-2, стр.1-17.
- Цветковић, С. (2009)** Античка пластика Смедревске тврђаве – преглед досадашњих истраживања, *Смедеревски зборник* 2/2009, стр. 29-43.
- Миљковић, Љ., Степановић, М., Миладиновић, Ђ. (2009)** Физичко – географске промене настале као последица експлоатације лигнита на површинском копу

„Дрмно“, *Зборник радова Департамана за географију, туризам и хотелијерство*, 38/2009, стр. 20-34.

Савремени приступи заштити и презентацији културног наслеђа са нагласком на културном пределу:

- AUSTRALIA ICOMOS (2013)** *The Burra Charter (The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance)*
- Бргуљан, В. (2000)** *Споменичко право*. Београд: Републички завод за заштиту споменика културе
- Brown, S. (2012)** Applying A Cultural Landscape Approach In Park Management: An Australian Scheme. *PARKS (Gland)*, 18/1, str. 99-110
- Edensor, T. (2005)** *Industrial Ruins: Spaces, Aesthetics and Materiality*. Oxford: Berg.
- ICOMOS (1965)** *International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (The Venice Charter 1964)*
- ICOMOS (1994)** *The Nara Document on Authenticity*
- Jokilehto, J. (2006)** Considerations on authenticity and integrity in World Heritage context, *City & Time 2 (1)*, str. 1-16, <http://www.ceci-br.org/novo/revista/docs2006/CT-2006-44.pdf>, pristupljeno 01. jula 2017.
- Krstanović, B. (2000)** Savremeni pristup zaštiti narodnog graditeljstva, u Bogdanović, R., Stojkov, B. (ur.) *Principi i praksa održivosti u razvoju naselja u Srbiji 2*. Београд: Удружење urbanista Србије, str. 224-228.
- Marasović, T. (1985)** *Aktivni pristup graditeljskom nasljeđu*. Split: Sveučilište u Splitu - Filozofski fakultet u Zadru - OOUR Prirodno-matematičkih znanosti i studija odgojnih područja u Splitu, Društvo konzervatora Hrvatske – Zagreb, Arhitektonski fakultet Sveučilišta – Zagreb - Postdiplomski studij graditeljskog nasljeđa u Splitu.
- Norman, D. A. (2004)** *Emotional Design: Why We Love (or Hate) Everyday Things*. New York: Basic Books, A Member of the Perseus Books Group.
- Rodwell, D. (2007)** *Conservation and Sustainability in Historic Cities*. Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd.
- Roter-Blagojević, M., Milošević, G., Radivojević, A. (2009)** A New Approach to Renewal and Presentation of an Archaeological Site as Unique Cultural Landscape, *Spatium International Review*, 20, str. 35-40.
- Rukavina, M., Obad Ščitaroci, M. (2015)** Upravljanje arheološkim nasljeđem. Proces povezan s urbanističkim i prostornim planiranjem, *Prostor*, 23/2015, str. 108-117.
- Rukavina, M., Obad Ščitaroci, M., Petrić, K. (2013)**. Prostorno-urbanistički aspekti zaštite nepokretnoga arheološkog naslijeđa. Međunarodni i nacionalni dokumenti o zaštiti, *Prostor*, 21, str. 312-325.
- Stovel, H. (2007)** Effective Use of Authenticity and Integrity as World Heritage Qualiifying Conditions, *City & Time 2 (3)/3* (online), <http://www.ct.ceci-br.org>
- Špulerová, J., Petrović, F. (2011)** Historical Agricultural Landscape as a Subject of Landscape Ecological Research, *Hrvatski geografski glasnik*, 73/2, str. 153-163.
- UNESCO (1972)** *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*
- Cameron, C., Inaba, N. (2015)** The Making of the Nara Document on Authenticity, *APT Bulletin*, 46/4, str. 30-37.
- Council of Europe (2000)** *European Landscape Convention*.

Анализа досадашњег приступа валоризацији, заштити и презентацији наслеђа простора Виминацијума:

- Kobyliński, Z. (2010)** Contemporary Archaeological Heritage Management: Conflicts between Research, Preservation and Presentation, u M.S. Falser, M. S., Lipp, W., Tomaszewski, A. *Conservation and Preservation: Interactions between Theory and Practice*. Firenze: Edizioni Polistampa, str. 143-157.
- Maksin M. i dr. (2011)** *Održivi razvoj turizma u Evropskoj uniji i Srbiji*. Beograd: Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije.
- Mollaert, M. et al. (2011)** Textile Shelters for Archaeological or Heritage Areas: Design References, *WIT Transactions on Built Environment*, Vol. 118, pp. 387-398.
- Muñoz Viñas, S. (2005)** *Contemporary theory of conservation*, Oxford, UK: Elsevier, Ltd.
- Радовановић, Д. (2015)** Археолошко наслеђе Подунавског и Браничевског округа као парадигма стања заштите културног наслеђа, *Гласник Друштва конзерватора Србије*, 39, стр. 309-315.
- Hebbelink, S. et al. (2001)** New Ideas on the Use of Systematically Constructed Tension Structures to Cover Historic and Archaeological Sites, *WIT Transactions on Built Environment*, Vol. 55, str. 29-38.

Ревалоризација вредности и значаја простора Виминацијума као јединственог културног предела:

- Knapp, A. B., van Dommelen, P. (2010)** Material Connections: Mobility, Materiality and Mediterranean Identities, u Knapp, A. B., van Dommelen, P. (ur.) *Material Connections in the Ancient Mediterranean: Mobility, Materiality and Identity*, London and New York: Routledge, str. 1-17.
- Knapp A. B., Ashmore, W. (1999)** Archaeological Landscapes: Constructed, Conceptualized, Ideational, u Ashmore, W., Knapp, A. B. (ur.) *Archaeologies of landscape: contemporary perspectives*. Oxford: Wiley-Blackwell Publishers, str. 1-30.
- Park, S. C. (1998)** Sustainable Design and Historic Preservation, *CRM*, 2, str. 13-16.
- Русалић, Д. (2009)** *Нематеријално наслеђе: нова реалност и изазов културне баштине*. Београд: Етнографски институт САНУ.
- Sopina, A., Bojanić, B., Obad Šćitaroci, M. (2015)** Asocijativna obilježja krajolika, *Prostor* 23/2015, str. 304-313.

Предлози за унапређење будуће заштите и презентације простора Виминацијума

- Božić, N., Gašparović, S. (2008)** IBA Emscher park: Kreativni pristup industrijskom naslijeđu – primjer regije Ruhr u Njemačkoj, *Informativa Muesologica*, 38/1-2, str.6-21.
- Gašparović, S., Mrđa, A. Petrović, L. (2009)** Modeli pejsažne sanacije i prenamjene kamenoloma: Oporavak pejsaža, *Prostor*, 17, str. 372-385.
- Jones, S. (2015)** Archaeology and the Construction of Community Identities, u: Nevell, M., Redhead, N. (ur.) *Archaeology for All. Community Archaeology in the Early 21st Century: Participation, Practice and Impact*. Salford, UK:University of Salford, str. 3 - 14.
- Kostić, C. (1974)** *Sociologija sela*. Beograd: Izdavačko-informativni centar studenata.

- Maksin M. (2012)** Sustainable heritage utilization in rural tourism development in Serbia, *SPATIUM International Review*, str. 37-44.
- Macnab, N. (2005)** *Archaeology and metal-detecting: A model for engaging the local community in a greenfield development*. York: The Joseph Rowntree Foundation.
- Medović, A. (2014)** Viminacium: Roman agriculture on Serbian soil?, *Archaeology and Science*, 9/2013, str. 95-99.
- Радосављевић и др. (2014)** Костолачки басен пример могућег приступа одрживе површинске експлоатације угља, *Рударски гласник*, CXI/1-2, стр. 55-60.
- Robinson, M. (2008)** The Experiences of Cultural Tourism, u Lehtimäki, M. (ur.) *Cultural Heritage and Tourism: Potential, Impact, Partnership and Governance*. Vilnius: Department of Cultural Heritage, str. 18-25.
- Ryan, C. (2000)** Demonstration Effect, u Jafari, J. (ur.) *Encyclopedia of Tourism*. London & New York: Routledge, str. 140-141.
- Čizler, J. (2014)** Industrijsko nasleđe kao potencijal za razvoj kreativne ekonomije, u Đerić, A. (ur.) *Kreativna & Kolaborativna ekonomija i lokalni razvoj*. Beograd: Academica, str. 21-31.
- Terzić, A., Bjeljac, Ž., Jovičić, A., Penjišević, I. (2014)** Cultural Route and Ecomuseum Concepts as a Synergy of Nature, Heritage and Community Oriented Sustainable Development. Ecomuseum „Ibar Valley“ in Serbia, *European Journal of Sustainable Development*, 3/2, str. 1- 16.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

Предметно истраживање је према природи теоријско, али је према циљу примењено. Према функцији је усмерено проверавању хипотеза. У оквиру рада на предметној теми коришћено је више истраживачких метода за проверу заснованости постављених научних хипотеза.

Истраживање настанка и развоја Виминацијума, односно конструкције простора као контекста наслеђа, је спроведено кроз историографски метод. Након прикупљања, систематизације и проучавања извора и литературе, сагледано је наслеђе античког Виминацијума, али и ширег подручја, извршена су и додатна теренска истраживања, чиме су извори допуњени подацима непосредно прикупљеним на терену, у виду фотографија и кроз разговоре са локалним становништвом).

Уз анализу и синтезу података из литературе, сагледани су утицаји друштвеног и просторног контекста на дисконтинуитете развоја насеља ширег подручја Виминацијума. Кроз синтезу је сагледано данашње стање архитектуре Виминацијума и дато као приказ истражених и претпостављених, разграђених и *in situ* заштићених структура.

У циљу добијања неопходне теоријске базе за формирање концепта заштите Виминацијума спроведена је синтеза савремених теорија из области културног наслеђа, али и њихова критичка анализа. Приликом валоризације приступа заштити и презентацији античког Виминацијума, извршено је типолошко одређивање приступа примењених на одређеним грађевинама, а кроз процес критичке анализе. Ревалоризација је извршена синтезом резултата добијених у претходним сегментима рада.

3.4. Применљивост остварених резултата

- С обзиром да се током последњих година убрзано ради на заштити и презентацији археолошког налазишта Виминацијума, а да је кандидаткиња директно укључена у ове процесе као сарадник, предметно истраживање може имати непосредну примену у поменутиим процесима.
- Да би археолошка налазишта дунавског лимеса постала део Унескове Листе светског наслеђа, а након подношења номинације за међународни споменик „Границе Римског царства“, потребно је да прођу процес евалуације Унескових међународних тела. Закључци добијени кроз ово истраживање могу бити драгоцени у практичном поступку израде документације о Виминацијуму, као дела номинације.
- Развој археолошког налазишта Виминацијум је до сада углавном анализиран кроз истраживање архитектуре појединачних античких грађевина, а не кроз укупну еволуцију простора која обухвата његову конструкцију, деконструкцију и реконструкцију (односно настанак, разградњу и обнову) до савременог доба. Коцепт културног предела који је примењен у овом истраживању обезбеђује да се у будућем планирању и доношењу одлука у процесу заштите и презентације простора обезбеди и истицање свих материјалних, али и нематеријалних одлика и вредности простора. Ово истраживање може се применити и на другим подручјима.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Предметна докторска дисертација показује да кандидаткиња поседује способност за самосталан научно-истраживачки рад. То се огледа у употреби релевантне литературе и повезивању знања, најпре из области заштите и презентације културног наслеђа и историје и теорије архитектуре, али и преплитањем сазнања из ових области са онима из других области релевантних за истраживање.

Кандидаткиња је овим радом показала самосталност у идентификацији проблема истраживања, одабиру, примени и интерпретацији метода истраживања на одабрани предмет истраживања. Докторска дисертација показује да кандидаткиња влада вештинама употребе разних научних метода истраживања, почев од критичке теоријске анализе, анализе садржаја разних извора, компаративне анализе, синтезе и интерпретације резултата истраживања. Кандидаткиња је кроз формирану методологију и концептуални оквир истраживања показала изузетну способност дефинисања и обраде ове специфичне теме.

Значајан показатељ способности кандидаткиње за самосталан научни рад произилази из радова из шире области дисертације, публикованих у међународним и националним часописима, као и зборницима радова са научних скупова.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Научни доприноси предметног истраживања су:

- Стварање новог концепта заштите и презентације античког Виминацијума као дела простора који је након конструкције прошао кроз деконструкцију, а онда и реконструкцију у различитим облицима је један од најважнијих доприноса.
- Тема дисконтинуитета развоја Виминацијума осветљава често занемарене разлоге данашњег лошег стања остатака његове античке архитектуре који су препрека у примени стандардне заштите и презентације и доследном праћењу теоријских ставова и принципа, па се увођењем концепта културног предела археолошко налазиште Виминацијум посматра на други начин, односно врши се ревалоризација његовог значаја.
- Елементи предела који су до данас валоризовани као културно наслеђе, они који се још увек налазе у поступку валоризације, али и они који нису препознати као наслеђе, посматрани су као равноправни чиниоци јединственог културног предела. На тај начин су до данас занемарени споменици или места добили пажњу која им припада, као елементи који су помогли да споменици препознати као вредни настану и трају и данас.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Дисертација је пажљиво формулисана, научно заснована и представља заокружену истраживачку целину. Научни доприноси који су остварени у дисертацији представљају унапређење научних знања, имајући у виду да се успоставља корелација између утицаја одређених аспеката природног, историјског и културног контекста развоја ширег простора Виминацијума, од античког до савременог доба, на његову будућу заштиту и презентацију кроз концепт *културног предела*. Такође, у дисертацији су јасно формулисани елементи и границе културног предела Виминацијума, што ће омогућити његово боље укључивање у савремене међународне токове заштите и презентације.

Дефинисање новог концепта заштите и презентације Виминацијума као простора који је након конструкције прошао кроз деконструкцију, а онда и реконструкцију у различитим облицима, односно нови начин његовог посматрања и ревалоризација његовог значаја, омогућиће јасније сагледавање његове досадашње заштите и презентације и помоћи у конципирању будућег развоја овог налазишта.

4.3. Верификација научних доприноса

Категорија M13:

1. **Nikolić, E.,** Andelković Grašar, J., Rogić, D.. Viminacium: Research, Protection and Recognition, u: J. Rodrigues dos Santos (ur.), - *Preserving Transcultural Heritage. Your Way or My Way? Questions on Authenticity, Identity and Patrimonial Proceedings in the Safeguarding of Architectural Heritage Created in the Meeting of Cultures*, Lisbon: Caleidoscópico – Edição e Artes Gráficas, SA, 2017, str. 573-584 (ISBN 978-989-658-467-2, DOI 10.19262/978-989-658-467-2)

Категорија М14:

1. **Nikolić, E.**, Ilić, O., Rogić, D.: *Possibilities of Defining the Archaeological Site of Viminacium As A Unique Cultural Landscape*, u A. Filipovic and W. Troiano (ur.), - Strategie e Programmazione della Conservazione e Trasmissibilità del Patrimonio Culturale, Rome: Edizioni Scientifiche Fidei Signa, 2013, pp. 260-271. (ISBN 978-88-909158-8-8)
2. **Nikolić, E.**, Rogić, D., Anđelković Grašar, J.: *Catastrophes as an Inevitable Result of Civilizations Flow: Relocation and Dislocation of Historical Physical Structures at the Archaeological Site of Viminacium, Serbia*, u J. Popielska-Grzybowska and J. Iwaszczuk (ur.), - Studies on Disasters, Catastrophes and the Ends of the World in Sources, Acta Archaeologica Pultuskiensia vol. IV, Pułtusk: The Pułtusk Academy of Humanities, 2013, str. 213-222. (ISBN 978-83-7549-210-1)

Категорија М24:

1. Anđelković, J., **Nikolić, E.**, Rogić, D.: *Tomb with Cupids from Viminacium: A Contribution to Research of Construction, Iconography and Style*, - Старинар, LXIII, 2013, str. 73-100.
2. **Nikolić, E.**, Milovanović, B., Raičković Savić, A.: *Contribution to the Study of Roman Architecture in Viminacium: Research of Thermae Masonry Techniques*, Archaeologia Bulgarica, XXI 2017/1, 2017, str. 39-58.

Категорија М31:

1. **Nikolić, E.**, Roter-Blagojević, M.: *A New Dialogue Between Past and Future - the Archaeological Site Viminacium within the New National and International Frameworks*, - 19th International Conference and General Assembly of the Experts Fondazione Romualdo Del Bianco® – Life Beyond Tourism®: HERITAGE for PLANET EARTH® 2017: Smart Travel, Smart Architecture, Heritage and its Enjoyment for Dialogue, Florence, 2017, str. 188-204. (ISBN 978-88-404-7430-4)

Категорија М33:

1. **Nikolić, E.**, Radivojević, A., Delić-Nikolić, I., Rogić, D.: *Roman Mortars from the Amphitheatre of Viminacium*, - Proceedings of the 4th Historic Mortars Conference (HMC 2016), Santorini, Greece, 2016, str. 137-144. (ISBN 978-960-99922-3-7)

Категорија М45:

1. **Nikolić, E.**: *Zaštita i prezentacija Viminacijuma tokom 2014*, u I. Bugarski, N. Gavrilović Vitas, V. Filipović (ur.), - Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2011. Godini, Beograd: Arheološki institut, 2017, str. 158-167. (ISBN 978-86-6439-010-1)

Категорија М51:

1. **Николић, Е.**, Рогоић, Д., Анђелковић Грашар, Ј.: *Мотив меандра и његови прикази на касноантичким зидним сликама у Србији*, - Гласник Српског археолошког друштва 33/2017 (2017), стр. 175-216. (ISSN 0352-5678; UDC: 904:75.052"652"(497.11) 902.2(497.11))

Категорија М52:

1. **Nikolić, E.**, Anđelković J., Rogić, D.: *Archaeological Park as a Product of Emotional Design: Design and Organization of a Park based on the exploration of Visitors' Emotions*, - Archaeology and Sciences, 6/2010, 2011, str. 259-270. (ISSN 1452-7448)

2. **Nikolić, E.**, Anđelković Grašar J, Rogić, D.: *Authenticity in Presenting History: The Influence of Ruins on Visitor's Impressions*, - Archaeology and Sciences, 7/2011, 2012, pp. 231-240. (ISSN 1452-7448)
3. **Nikolić, E.**: *Contribution to the Study of Roman Architecture in Viminacium: Construction Materials and Building Techniques*, - Archaeology and Sciences, 8/2012, 2013, pp. 19-46. (UDC 904:75.052.021.333(497.11)“03” ISSN 0350-0241)
4. **Nikolić, E.**, Rogić, D., Milovanović, B.: *Role of Brick in Hydraulicity of Viminacium Mortars. Decorative Mortars of Thermae*, - Archaeology and Sciences, 10/2014, 2015, pp. 71-92. (ISSN 1452-7448)
5. **Plić, O.**, **Nikolić, E.**: *Archaeological Park Viminacium – Cultural Historical Heritage in the Jubilee Year of Christianity*, - Archaeology and Sciences, 10/2014, 2015, pp. 231-244.
6. **Korać, M.**, **Nikolić, E.**, **Tapavički-Ilić, M.**: *Archaeological Park of Viminacium: Beautifying A Community by Cultural Heritage*, - Archaeology and Sciences, 11/2015, 2016, pp.109-126. (ISSN 1452-7448)

Категорија М53:

1. **Николић, Е.**: *Domus Scientiarum Viminacium: Композиција и детаљи обликовања*, - Гласник Друштва конзерватора Србије, 38, 2014, стр. 181-188. (ISSN 0350-9656)

Категорија М61:

1. **Николић, Е.**: *Примена кречног малтера приликом рестаурације римског амфитеатра Виминацијума током 2013. године*, - Грађевински материјали и конзерваторско-рестаураторски поступци – малтери, Ниш 2013, стр. 37-50. (ISBN 978-86-905153-4-9)

Категорија М63:

1. **Nikolić, E.**: *Putevima razvoja jednog arheološkog parka: građevina Domus Scientiarum Viminacium*, - Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2011. godini, Beograd 2012, str. 66-68. (ISBN 978-86-80093-83-3)
2. **Nikolić, E.**, Bogdanović, I. *Proučavanje maltera iz viminacijumskog amfiteatra kao osnova za njegovu buduću konzervaciju i restauraciju*, - Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2011. godini, Beograd 2012, str. 58-61. (ISBN 978-86-80093-83-3)

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу анализе дисертације кандидаткиње **Емилије Николић, дипл. инж. арх.**, Комисија констатује да је дисертација написана у складу са одобреном темом. Дисертација задовољава научне критеријуме и пружа допринос научној области *Архитектура и урбанизам*, односно ужој научној области *Историја, теорија и естетика архитектуре и визуелних уметности и обнова градитељског наслеђа* за коју је матичан Архитектонски факултет, као и научни допринос који се односи на развој нових методологија и примену резултата истраживања у пракси. Оригинални резултати су остварени анализом контекста настанка простора Виминацијума и његовог историјског развоја, као и развијањем концепта повезивања приказаних елемената наслеђа у јединствени културни предео, уз предлоге за развој и унапређење њихове заштите и презентације као целине, који до сада није разматран на овом подручју.

Кандидаткиња је показала способност за научно-истраживачки рад кроз рад на самој дисертацији, учешће на међународним конференцијама, као и објављеним научним и стручним радовима у међународним и домаћим часописима и зборницима радова са међународних конференција.

На основу напред наведеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Архитектонског факултета Универзитета у Београду да се докторска дисертација под називом **„Конструкција, деконструкција и реконструкција Виминацијума: контекст и концепт”**, кандидаткиње **Емилије Николић, дипл. инж. арх.**, прихвати, изложи на увид јавности и упути на коначно усвајање Већу научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду.

У Београду, 14.05.2018. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

др Ана Радивојевић, ванредни професор,
Универзитет у Београду - Архитектонски факултет

др Мирјана Ротер Благојевић, ванредни професор,
Универзитет у Београду - Архитектонски факултет

др Александар Игњатовић, ванредни професор,
Универзитет у Београду - Архитектонски факултет

др Ана Никезић, ванредни професор,
Универзитет у Београду - Архитектонски факултет

др Миомир Кораћ, научни саветник,
Археолошки институт у Београду